

Poziția ANOSR cu privire la Propunerile Comisiei Europene de inițiative în domeniul învățământului superior și măsuri necesare de implementare la nivel național

Cuprins

Introducere.....	2
Contextul inițiativelor.....	2
Propuneri la nivel european.....	4
Propuneri la nivel național.....	10
Concluzii.....	15

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Introducere

Comisia Europeană a lansat în 18 ianuarie 2022 un pachet de inițiative în domeniul învățământului superior – [Comunicarea Comisiei Europene privind O strategie europeană pentru universități](#) și [Propunerea de Recomandare a Consiliului referitoare la construirea de punți pentru o cooperare eficientă în învățământul superior european](#). Documentele elaborate de Comisia Europeană exprimă **tendința pozitivă** accentuată de-a lungul ultimilor ani de a **crește implicarea Uniunii Europene în sfera învățământului superior**, considerându-se un domeniu strategic din mai multe perspective: promovarea coeziunii sociale și a agendei competențelor, promovarea valorilor europene și a impactului UE pe scara globală, tranziția ecologică și digitală.

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR), în calitate de federație ce reprezintă studenții din România la nivel național și internațional, a elaborat această poziție ce urmărește să surprindă două elemente: pe de-o parte, **propuneri și reacții privind inițiativele Comisiei Europene la nivel european** și, pe de altă parte, **măsuri necesare la nivel național** pentru a asigura pregătirea sistemului de învățământ românesc pentru implementarea adecvată a priorităților și acțiunilor stabilite la nivel european.

ANOSR își exprimă un angajament puternic pentru promovarea intereselor studenților în contextul formulării priorităților europene, prin implicarea în cadrul European Students' Union (ESU), și asigurarea implementării priorităților europene la nivel național. În luna mai 2021, ANOSR a organizat prima dezbatere la nivel național privind viitorul învățământului superior din România în context european – „Învățământul superior din România: competitiv în noul Spațiu European al Educației”, aflat sub egida proiectului „România Educată” și derulat în parteneriat cu Consiliul Național al Rectorilor. Toți decidenții, actorii interesați (studenți și lideri ai mișcării studentești, profesori Bologna, sindicate), instituții publice, consilii consultative ale Ministerului Educației, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și experți au dezbătut provocările și nevoile învățământului superior. De asemenea, la nivel european, ESU și ANOSR au **organizat în luna decembrie 2021 o dezbatere** privind prioritățile studenților în marja Conferinței privind Viitorul Europei.

Contextul inițiativelor

Uniunea Europeană deține un cadru strategic dedicat educației și formării profesionale, actualizat pentru un interval de 10 ani. Deși nu există o competență partajată cu Uniunea în domeniul educației, instituțiile europene au accentuat demersurile în domeniul educației la nivel european, în **virtutea competenței de sprijinire a statelor membre și de coordonare a**

ANOSR este membru în:

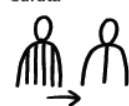
European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

unor eforturi de cooperare transnațională.

Astfel, în pregătirea noului cadru strategic al cooperării în domeniul educației (post 2020) și după Summitul Social de la Göteborg, a urmat o serie de inițiative care vizează direct învățământul superior și care au determinat **co-ocuparea scenei europene dedicate politicilor publice** în domeniul învățământului superior de **Spațiul European al Învățământului Superior (SEIS) și Spațiul European al Educației (EEA)** propus de Comisia Europeană.

În 2020 și 2021, Consiliul a adoptat o **Agendă a Competențelor** actualizată, un **Plan de Acțiune pentru Educația Digitală** și un **Plan de Acțiune privind Pilonul European al Drepturilor Sociale**. De asemenea, Comisia Europeană a adoptat o **Comunicare privind constituirea Spațiului European al Educației până în 2025**, iar Consiliul a stabilit **Cadrul strategic privind cooperarea în domeniul educației și formării profesionale (ET2030)**. Nu în ultimul rând, anul 2022 a fost declarat drept **Anul European al Tineretului**.

Perioada 2020-2021 a fost marcată de cele mai multe documente lansate de instituțiile europene în domeniul educației. **Interesul crescut pentru învățământul superior este o opțiune strategică și inerentă:** strategică pentru că în cadrul a numeroase obiective de perspectivă ale Uniunii Europene (privind **valorile, tranziția climatică și digitală** etc) învățământul superior joacă un rol esențial și inerentă pentru că **atingerea dezideratelor pentru care Uniunea a primit competențe** (deoarece este mai eficientă acțiunea la nivel unional - domenii ce urmăresc coeziunea socială, convergența economică) este **afectată într-o măsură relevantă și de calitatea și echitatea învățământului superior**.

Mai mult decât atât, **interesul crescut declarat față de tineri** arată faptul că instituțiile Uniunii Europene înțeleg **importanța tinerilor pentru succesul de viitor al proiectului european**. Cu toate acestea, așa cum vom arăta mai jos, **acest interes nu s-a concretizat, cel puțin pentru moment, și în participarea adecvată a studenților în guvernarea mecanismului european de coordonare a Spațiului European al Educației, deși participarea tinerilor în luarea deciziilor este clamată drept esențială**.

Tendința nu este însă una nouă: și în cadrul fazei **elaborării Planurilor Naționale de Redresare și Reziliență, deși participarea societății civile** (și, specific, participarea organizațiilor de tineret, menționată expres în Regulamentul care vizează Mecanismul de Redresare și Reziliență) în această etapă **ar fi trebuit să fie obligatorie**, ea a fost **inexistentă sau redusă în multe state europene. Comisia Europeană însă nu a sancționat** în niciun fel această atitudine.

Pentru a garanta succesul inițiativelor europene în materia învățământului superior, sunt

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

necesare atât o **monitorizare adecvată a implementării, astfel încât să nu rămânem la stadiul de principiu, cât și măsuri cu larg impact**. Programul Erasmus+, emblematic pentru Uniunea Europeană și al cărui nivel de impact nu a fost replicat până în prezent de alte inițiative, este cel mai bun exemplu în acest sens.

Cele două inițiative ale Comisiei Europene clarifică mai multe dintre întrebările referitoare la modul în care va arăta implementarea obiectivelor stabilite în ultimii 2 ani. **Numărul de acțiuni propuse de Comisie, precum și gradul de coordonare și colaborare așteptat** la nivel european sunt **fără precedent** pentru Uniunea Europeană **în acest domeniu și vor avea efecte pozitive profunde** asupra învățământului superior din Europa. Din punctul de vedere al competențelor, trebuie găsită balanța corectă între acțiunea europeană și acțiunea națională, cu respectarea autonomiei universitare.

Propuneri la nivel european

European Students' Union (ESU), structura care reprezintă studenții din Europa, a elaborat numeroase poziții privind nevoile și așteptările studenților la nivel european, precum și față de inițiativele propuse în cadrul Spațiului European al Educației, cum ar fi [Manifestul Studenților privind Viitorul Învățământului Superior în Europa](#), [Guvernanța Spațiului European al Educației: triumful interguvernamentalismului, foarte puțin spațiu pentru actorii interesați](#) sau [Reacția ESU la Concluziile Consiliului privind Universitățile Europene: să le realizăm corespunzător în interesul studenților](#). ANOSR, în calitate de membru cu drepturi depline și **reprezentant al studenților români în ESU**, a contribuit la documentele publicate de aceasta.

ANOSR susține propunerile ESU, acestea fiind esențiale pentru crearea unui Spațiu European al Educației, și considerăm necesară adoptarea lor de către Uniunea Europeană, inclusiv prin cele două acte elaborate de Comisie. Printre propunerile ESU, menționăm:

- Adoptarea la nivel european al unui **Cod al Drepturilor Studentului (European Student Rights Charter)**, similar angajamentelor pe care instituțiile de învățământ superior trebuie să le ia pentru a primi acreditarea în sfera Erasmus+. Acest cod ar trebui să reprezinte **o condiție pentru accesarea de fonduri din partea UE** și ar asigura respectarea unui set minimal de drepturi ale studenților la nivelul întregii Uniuni, consolidând coeziunea Spațiului European al Educației;
- Adoptarea la nivel european a unei **scheme de burse pentru studenții refugiați** care părăsesc țări și sisteme de învățământ superior din cauza persecuției guvernelor (**European "Students At Risk" Scholarship Scheme**). O inițiativă punctuală, similară, la nivelul Spațiului European al Învățământului Superior (abreviat drept „SEIS”) s-a

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

realizat pentru studenții persecutați de regimul din **Belarus**;

- **Monitorizarea libertății academice (Monitoring Academic Freedom)** în cadrul **raportului Uniunii Europene privind Statul de Drept**, implementând astfel valorile comune asumate în acest domeniu printr-un proces activ;
- Asigurarea **recunoașterii automate** a diplomelor și calificărilor din învățământul superior în UE (**Towards automatic recognition of Higher education degrees within the EU**), obiectiv asumat specific și în inițiativele Comisiei;
- Stabilirea unui cadru adecvat de participare a actorilor interesați (stakeholders) în **gubernanța Spațiului European al Educației (A democratic framework for the European Education Area)**;
- Crearea unei **platforme europene digitale** pentru învățământul superior (**A European Digital Higher Education Platform**), care să faciliteze accesul digital la cursuri și publicații de cercetare și să reprezinte un catalog pentru conținutul educațional digital, inclusiv cursuri de tip MOOCs (Massive Open Online Courses) pentru studenți;
- Garantarea la nivel european a **reprezentării democratice echitabile a studenților** în toate deciziile care îi privesc (**Democratic student representation should be the norm across the EU**), cu accent, la nivel european, pe participarea în procesul decizional al Alianțelor de Universități Europene;
- Promovarea **integrității academice** prin acțiuni comune la nivelul UE (**Academic integrity as a fundamental value of research, development and innovation**);
- Monitorizarea aspectelor legate de **dimensiunea socială a educației în Semestrul European**;
- Menținerea **importanței mobilităților fizice**, „mobilitățile virtuale” fiind o experiență de învățare utilă din perspectiva internaționalizării, dar care nu pot înlocui mobilitățile (fizice);
- Acordarea posibilității universităților din state membre SEIS non-UE de a fi cel puțin parteneri asociați în cadrul Alianțelor de Universități Europene și diseminarea inovațiilor din cadrul alianțelor la nivelul întregilor sisteme de învățământ superior, pentru a nu crea un sistem „cu două viteze” din perspectivă europeană.

Prezenta poziție detaliază priorități stabilite la nivelul ESU și le completează. Astfel, parcurgând cele două inițiative, elaborate de Comisia Europeană inclusiv după consultări cu părțile interesate, **ANOSR subliniază** următoarele:

- **Necesitatea implicării adecvate a studenților în Alianțele de Universități Europene.**

În primul rând, prin **menționarea explicită** în Recomandare a **participării studenților în luarea deciziilor din cadrul Alianțelor de Universități Europene** s-a realizat un pas important pentru recunoașterea rolului studenților în aceste structuri. Astfel cum a arătat ESU în mai multe ocazii, implicarea studenților în aceste alianțe este neuniformă, existând situații în care studenții nu sunt deloc implicați în aceste procese. Mai mult decât atât, **considerăm că participarea**

ANOSR este membru în:

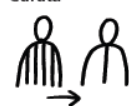
European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

studentilor ar trebui să fie o condiție pentru finanțarea Alianțelor de Universități Europene. În același timp, **studentii implicați trebuie desemnați prin mijloace democratice, astfel încât aceștia să fie reprezentativi. Deși ar fi fost greu de imaginat, au existat situații în care studentii implicați ca urmare a cerințelor Comisiei au fost aleși arbitrar de universități, fără vreo legitimitate democratică. În acest sens, Recomandarea Consiliului trebuie să precizeze clar faptul că studentii, desemnați într-un mod reprezentativ, sunt implicați la toate nivelurile decizionale ale Alianțelor de Universități Europene.**

- **Stimularea impactului Alianțelor de Universități Europene asupra studentilor, prin accentul pus pe campusuri virtuale și oportunități de învățare**

Comisia Europeană face referire la „*emergența campusurilor europene interuniversitare (virtuale) și platformelor pentru activități digitale sau mixte comune*”. Cu toate acestea, **campusurile virtuale sunt departe de realitate, puține alianțe** oferind studentilor **acces corespunzător** la cursurile și serviciile altor universități din alianțe, iar **impactul efectiv resimțit de studenți** prin implementarea alianțelor **este limitat**. Deși contextul pandemic a limitat posibilitățile de cooperare, atât pentru că urgența a impus alte priorități, cât și din cauza mobilității fizice reduse, Comisia Europeană ar trebui să urmărească **măsura în care planurile alianțelor produc o schimbare efectivă în rândul studenților**. Aceste noi oportunități, finanțate în parte de Uniunea Europeană și de statele membre, **nu trebuie să presupună bariere pentru studenți**, mai ales bariere financiare precum taxe sporite. Desigur, din acest punct de vedere, o implicare sporită a studenților în alianțe ar garanta luarea în considerare a nevoilor studenților.

- **Atât mobilitățile fizice, cât și oportunitățile transnaționale virtuale trebuie încurajate, însă nu trebuie pus semn de echivalență între ele**

În ceea ce privește **mobilitățile studenților și ale cadrelor didactice, experiența fizică nu poate fi înlocuită de o experiență virtuală**. Pe lângă componenta educațională, o mobilitate de studiu care include și o experiență fizică (on site) presupune o experiență socială și culturală. **Numărul de mobilități fizice nu ar trebui să fie afectat de organizarea „mobilităților” virtuale, iar acestea din urmă nu ar trebui să reprezinte soluția pentru studenții defavorizați** care nu își permit o mobilitate fizică/hibrid. Mai mult decât atât, pentru a garanta incluziunea, valoarea alocărilor ar trebuie să dovedească o creștere constantă, iar **granturile acordate studenților, ar trebui să acopere costurile reale de trai și de studiu** în orașul gazdă. Desigur, această situație nu trebuie să descurajeze în vreun fel organizarea **de mobilități virtuale, acestea având un rol util de necontestat în privința internaționalizării și reprezentând o oportunitate pentru studenți.**

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- **Implementarea European Student Card ar trebui să asigure utilizarea internațională pentru dovedirea calității de student și alte destinații pentru utilizare**

Comisia Europeană își propune să implementeze Cardul European al Studentului, aflat momentan în fază de pilotare voluntară de statele membre, pentru toți studenții mobili până în 2022 și pentru toți studenții până în 2024. **ANOSR a propus de mai multe ori implementarea programului în România și utilizarea generalizată a Cardului la nivel național**, de distribuire propunându-se a se ocupa Ministerul Educației. Considerăm că acest card ar trebui să fie mai mult decât un „identificator”, un **document de sine stătător** care să asigure o **identitate comună studentescă la nivel european**, să fie recunoscut automat în toate statele UE pentru **dovedirea calității de student și utilizat de universități pentru diverse destinații** (cămin, bibliotecă, alte facilități).

- **Spațiul European al Educației fără implicarea adecvată a actorilor interesați în guvernanta sa nu este un spațiu european al educației, ci un spațiu european al miniștrilor responsabili de educație**

Un alt aspect omis în repetate rânduri este **implicarea actorilor interesați în guvernanta Spațiului European al Educației** (abreviat „EEA”). **Procesul Bologna a dovedit în nenumărate rânduri** că implicarea actorilor interesați este esențială pentru modelarea unor politici de succes în învățământul superior. La momentul de față, **Spațiul European al Educației nu are un cadru propriu de guvernanta, fiind exclusiv proiectarea (sub altă denumire a formatului) a Consiliului UE**. Susținem, în acest sens, poziția ESU ca **25%** dintre reprezentanții din cadrul structurii responsabile de guvernanta Spațiului European al Educației (atât din perspectiva elaborării inițiativelor, cât și a implementării și monitorizării lor) să fie constituită din **reprezentanți ai studenților**. **Fără actori interesați implicați formal, EEA ajunge să reprezinte un exemplu negativ și un regres față de ceea ce reprezintă o normalitate în SEIS**. Mai mult decât atât, prin SEIS s-a dovedit atât angajamentul studenților de a contribui la elaborarea și implementarea inițiativelor în care sunt implicați, cât și faptul că reprezintă cei mai vocali promotori ai Procesului Bologna în rândul comunităților universitare.

- **Asumarea corespunzătoare a caracterului incluziv trebuie dovedită prin acțiuni concrete și prin integrarea Principiilor și Liniilor Directoare privind Dimensiunea Socială**

Caracterul **incluziv și echitabil** al învățământului superior este prezentat, în mai multe rânduri, drept un **principiu călăuzitor** al Spațiului European al Educației. Inițiativele emblematice sunt prezentate drept un promotor al incluziunii, însă modul în care acest obiectiv va fi atins efectiv nu este detaliat. În același timp, domenii precum **egalitatea de gen** sunt limitate la acțiuni precum asumarea unui manifest din partea universităților.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Considerăm că **UE trebuie să își asume formal un obiectiv concret din implementarea Principiilor și Liniilor Directoare privind Dimensiunea Socială**, document adoptat în cadrul Conferinței Ministeriale a SEIS de la Roma din noiembrie 2020. În același timp, Comisia ar trebui să stabilească și să prezinte instrumente concrete prin care inițiativele emblematiche vor urmări caracterul incluziv.

- **Clarificarea și dezvoltarea mecanismelor de implementare a măsurilor din sfera asigurării calității**

Strategia europeană privind universitățile își propune să revizuiască Recomandarea privind creșterea cooperării europene în domeniul asigurării calității în învățământul superior pentru a dezvolta Sistemul European de Asigurare a Calității și de Recunoaștere. Din acest punct de vedere, trebuie subliniată importanța **corelării acestui sistem cu Standardele și Liniile Directoare privind Asigurarea Calității (ESG's), deja consacrate**, a eliminării unor suprapuneri redundante între cele două și a **anticipării faptului că urmează o actualizare a ESG**.

În domeniul **elaborării programelor de studii**, Comisia menționează co-crearea acestora de către reprezentanți ai universităților și ai industriilor în anumite domenii industriale strategice. Deși inițiativa este laudabilă, menționăm necesitatea implicării tuturor părților interesate, conform standardelor de asigurare a calității, precum și faptul că finalmente responsabilitatea, mai ales din perspectiva calității, aparține universităților.

În aceeași ordine de idei, încurajarea implementării cu celeritate a Abordării Europene privind Programele de studii comune (**Joint Programmes**) este necesară, iar **simplificarea și asigurarea compatibilității legislației, inclusiv în domeniul asigurării calității, reprezintă elemente fundamentale pentru dezvoltarea acestor programe la nivel european**. Cu toate acestea, **credem că aspectele incluse în propunerea de Recomandare** a Consiliului, privind faptul că evaluarea periodică a programelor de studii comune ar trebui realizată doar pentru modificări de substanță ale programelor, și nu periodic, precum și prevalența evaluării instituționale față de evaluările de program, **nu își găsesc locul în document**. Măsurile de simplificare de acest tip trebuie **argumentate mai mult decât prin simplul avantaj administrativ, cântărite și evaluate împreună cu agențiile de asigurare a calității și cu părțile interesate**, luând în calcul structura și funcționarea sistemelor de asigurare a calității în ansamblul lor.

Tot din perspectiva calității, nu putem să nu observăm că **principiul învățământului centrat pe student, un nucleu-dur al principiilor care vizează calitatea în educație**, precum și participarea studenților în organizarea procesului de învățare sunt doar **marginal menționate**, deși acestea trebuie să stea la baza oricărui demers care vizează calitatea.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Apreciem faptul că Strategia Europeană privind Universitățile menționează și importanța accesului la oportunități de stagii de practică pentru studenți, precum și creșterea numărului de mobilități de stagiu prin programul Erasmus+. Deși legate mai degrabă de componenta de tineret, o măsură corelativă necesară și **așteptată din partea Comisiei Europene** este o **propunere de interzicere la nivel european a internshipurilor neplătite**.

- **Finanțarea adecvată la nivel european presupune atât instrumente clare, cât și evaluarea modului în care își ating obiectivele**

Atât Strategia Europeană privind Universitățile, cât și propunerea de Recomandare a Consiliului referitoare la construirea de punți pentru o cooperare eficientă în învățământul superior european menționează angajamentul UE de a contribui la atingerea obiectivelor propuse, cât și diversitatea instrumentelor de finanțare disponibile – PNRR, programe operaționale, programul Erasmus+ sau Horizon.

Prin acțiuni subsecvente, ne așteptăm din partea Comisiei Europene să lege mai specific diferite instrumente de finanțare de obiectivele și acțiunile asumate. Cu toate acestea, se pun două probleme: în primul rând, **raportarea sistematică și sintetică a rezultatelor acestor instrumente este neuniformă** între, de exemplu, programul Erasmus+ și programele operaționale. În același timp, nu este asigurată o **implicare corespunzătoare (sau, în unele cazuri, orice fel de implicare) a actorilor interesați în definirea priorităților din sumele alocate** de Uniunea Europeană. Exemplul PNRR, deși edificator, nu este singular.

- **Mecanisme de implementare a măsurilor propuse**

În ceea ce privește **propunerea de Recomandare** a Consiliului, este precizat că se va propune din partea Comisiei ca **statele membre să transmită acesteia un plan de implementare a măsurilor la nivel național în termen de 6 luni**. Deși Strategia Europeană privind Universitățile vizează mai degrabă acțiuni care să fie instituite la nivel european, considerăm că pentru acele inițiative care sunt date în sarcina statelor membre, Consiliul în răspunsul său ar trebui să își asume în aceeași măsură **elaborarea și transmiterea unor planuri naționale de implementare și pentru strategia europeană privind universitățile**.

În același timp, salutăm inițiativa elaborării **Tabloului de bord și a Observatorului** în domeniul învățământului superior, ca instrumente de **creștere a transparenței și responsabilității publice**. **Actorii interesați trebuie implicați în raportare**, indiferent de modul în care aceasta se va face (la nivelul Comisiei sau prin reprezentanțele naționale).

ANOSR este membru în:

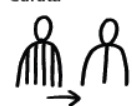
European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Propuneri la nivel național

Implementarea angajamentelor europene la nivel național este esențială pentru a asigura impactul strategiilor, astfel încât **să nu rămână la simplul stadiu de recomandări sau obiective**. Chiar dacă o bună parte dintre măsuri cad în sarcina Comisiei Europene, statele membre își asumă numeroase linii de acțiune, fie cu statut principal, fie pentru a permite ca măsurile Comisiei Europene să fie eficiente. De altfel, **măsura eficienței inițiativelor va fi dată de modul în care comunitățile universitare simt efectiv schimbările de paradigmă** propuse, iar în acest sens **acțiunile guvernamentale și ale universităților contează decisiv**.

Cu atât mai important, **lipsa unei implementări adecvate** va face ca sistemul de învățământ românesc **să piardă startul unor tendințe care vor modela viitorul** învățământului superior european, **accentuând discrepanțe deja existente**. În contextul în care sunt mai multe măsuri restante pe care ar fi trebuit să le îndeplinim în ultimii ani, efortul este cu atât mai important pentru a reduce din decalaje.

Tocmai de aceea, considerăm o serie de măsuri necesare pentru a asigura **concordanța dintre abordările naționale și prioritățile, valorile și obiectivele europene asumate**. În atingerea acestui deziderat, colaborarea cu actorii interesați și preluarea exemplelor de bună practică sunt extrem de relevante. De exemplu, **experiența universităților membre ale Alianțelor de Universități Europene trebuie valorificată, iar constituirea alianței RO European Universities** reprezintă un **exemplu de bună practică ce trebuie promovat la nivel european**.

Măsurile trebuie adoptate urmărind și **valorile fundamentale** ale învățământului superior, printre care se regăsesc **libertatea academică, etica și integritatea, transparența, răspunderea publică și buna guvernare, promovarea democrației și combaterea discursului instigator la ură**. Într-un Spațiu European al Educației, aceste valori trebuie recunoscute și protejate, proiectate atât în exterior, ca parte a misiunii societale, cât și în interiorul universităților. Mai mult decât atât, interiorizarea fiecărei valori menționate trebuie să presupună acțiuni, precum **creșterea transparenței, creșterea reală a participării studenților în luarea deciziilor, consolidarea rolului senatelor universitare, prevenirea plagiatului**.

Astfel, **ANOSR propune următoarele măsuri** la nivel național pentru implementarea inițiativelor europene menționate:

- **Stabilirea unui plan de măsuri asumat de Ministerul Educației la nivel național**

Planurile europene anunțate în ultimii ani în domeniul învățământului superior, care încep să se dezvolte la un ritm accelerat nu presupun o singură intervenție. Fiind vorba de schimbări

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

sistemice, este **necesară o replică la fel de complexă în ceea ce privește implementarea**. Atât pentru propunerea de Recomandare a Consiliului, pentru care Ministerul Educației trebuie să transmită Comisiei un plan în 6 luni de la adoptarea recomandării (în aprilie 2022), cât și pentru Strategia Europeană privind Universitățile, **considerăm necesară elaborarea și asumarea unui plan de acțiuni la nivel național**. În elaborarea, implementarea și monitorizarea acestui plan trebuie implicați reprezentanții actorilor interesați, în special studenți, universități și cadre didactice.

- **Măsurile pentru creșterea eforturilor de digitalizare – declarația ANOSR din 2020, „Asumare reală, nu slogan” rămâne valabilă**

Este redundant să mai exprimăm importanța digitalizării în contextul actual sau nevoia de echilibru între activitățile fizice și utilizarea absolut necesară, și după pandemie, a elementelor digitale, având numeroase poziții pe acest subiect. Digitalizarea este una dintre cele două „transformări gemene” la nivel european. **Semnalul de alarmă tras de ANOSR în 2020**, cum că digitalizarea trebuie să fie o asumare reală, nu un slogan, **rămâne, din păcate, valabil**. Simpla mutare a activităților didactice în online nu presupune că învățământul s-a „digitalizat”, ci că folosește anumite instrumente digitale. Acestea trebuie să treacă dincolo de această limită, atât în sfera pedagogică (prin folosirea de aplicații digitale), cât și în afara ei.

ANOSR a realizat un **set de propuneri** privind digitalizarea învățământului superior, **[Digitalizarea educației – Asumare reală, nu slogan](#)**, apte să sprijine **apropierea practicilor și realităților naționale de o situație comparabilă la nivel european**. De asemenea, solicitări au fost transmise și în marja defunctei Strategii privind digitalizarea educației, a căror integrare în propunerea de strategie este evaluată în **[Analiza implementării propunerilor ANOSR în cadrul Strategiei privind digitalizarea educației din România 2021-2027 – SMART-Edu](#)**.

- **Universitățile sunt așteptate și trebuie să contribuie la dezvoltarea sustenabilă și tranziția climatică, însă subiectul este încă marginal în România**

Tranziția climatică și urgența acțiunilor decisive în domeniu sunt o cheie de boltă a obiectivelor proiectului european și vor rămâne, așa cum este și necesar, cap de afiș pentru decenii de-a rândul. Inițiativele europene remarcă **rolul important pe care instituțiile de învățământ superior îl au** în vederea atingerii obiectivelor climatice. Practic, universitățile sunt implicate în **cercetare**, pot transmite cunoașterea în societate, pot **dezvolta competențe privind sustenabilitatea** în rândul studenților, pregăti **generații de resursă umană calificată pentru noile meserii** ale tranziției climatice și pot fi, la nivel instituțional, **modele de sustenabilitate**.

ANOSR a realizat un set de **[propuneri privind implementarea Obiectivelor de Dezvoltare](#)**

ANOSR este membru în:

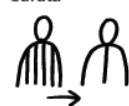
European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Durabilă la nivelul învățământului superior. Pe lângă cele menționate în propunere, subliniem necesitatea adaptării **politicii privind domeniile de studii prioritare** în raport cu nevoile care reies din tranziția climatică. Numeroase calificări din mai multe ramuri de știință vor fi necesare, iar **adaptarea rapidă pentru pregătirea de resursă umană calificată ar reprezenta un avantaj pentru România la nivel european.** În același timp, sugerăm stabilirea unor mecanisme guvernamentale robuste de **încurajare, finanțare și răsplătire a cercetării pe teme de sustenabilitate** provenite din mediul universitar.

La nivel european, actorii interesați, în special ESU și European Universities' Association (EUA) au integrat în strategiile lor obiective legate de dezvoltarea sustenabilă și acțiunea pentru combaterea schimbărilor climatice. Aceste **tendințe sunt departe de a fi preluate sistematic în învățământul superior românesc.** În acest sens, **ANOSR va lansa o inițiativă prin care universitățile vor fi invitate și sprijinite să formuleze pe bază voluntară și să implementeze strategii de dezvoltare sustenabilă,** care să cuprindă ținte asumate și măsuri luate împreună cu comunitatea universitară. Universitățile trebuie să fie un exemplu pentru comunitățile locale și să sprijine astfel eforturile comune.

- **Măsuri pentru încurajarea mobilităților studentești**

Un **număr redus de studenți români** participă în mobilități studentești, motivele pentru această situație de fapt fiind diverse. Implementarea țintelor propuse în programul „România Educată”, anume ca **20%** dintre studenții la ciclurile de studii universitare de licență și masterat, respectiv **80%** dintre studenții doctoranzi să aibă parte de o mobilitate de studii necesită intervenții luate din timp. Recunoașterea din perspectiva educațională a mobilităților fizice și virtuale trebuie asigurată, **însă nu trebuie pus semn egal** între mobilitatea fizică (care este, de fapt, singura mobilitate) și „mobilitatea” virtuală, care reprezintă o oportunitate de învățare importantă pentru studenți, dar care nu poate înlocui experiența primeia.

Contrar importanței mobilităților pe plan european și contraintuitiv, Ministerul Educației a scăzut ponderea finanțării suplimentare pentru numărul de mobilități studentești la nivel universitar în 2021 și 2022. Dacă în 2021 această opțiune se putea justifica prin efectele pandemiei, aceasta nu mai prezintă fundamentare și **ponderea trebuie restabilită în 2023.**

De asemenea, asumarea unui **sprijin financiar** pentru studenți suplimentar grantului Erasmus+, pentru **acoperirea nevoilor de trai și de studiu,** este o propunere formulată de-a lungul timpului de ANOSR drept soluție pentru creșterea numărului de mobilități.

Nu în ultimul rând, Comisia Europeană prezintă drept o inițiativă emblematică instituirea **Cardului European al Studentului.** Astfel cum am solicitat și în trecut, considerăm importantă implementarea acestuia cu celeritate nu doar pentru mobilitățile de studiu, ci drept un **card**

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

unic emis de minister, care să înlocuiască carnetul de student, să reprezinte dovada calității de student și să permită obținerea facilităților de către studenți (reduceri stabilite la nivel național, acces la bibliotecă, acces la cămin).

- **Măsuri necesare pentru creșterea calității în educație și competențe pentru o piață a muncii a viitorului**

Strategia Europeană privind Universitățile menționează că „*pentru atingerea excelenței și relevanței învățământului superior, este necesar sprijin pentru stimularea inovării pedagogice, centrate pe cel care învață, cu o varietate de spații de învățare și rute flexibile și interdisciplinare*”. Considerăm că pentru atingerea eficientă a acestui obiectiv, precum și a altor principii și ținte referitoare la calitatea în educație, sunt necesare mai multe măsuri.

În primul rând, Legea educației naționale nr. 1/2011 face referire la existența unei **Metodologii-cadru privind formarea și evaluarea cadrelor didactice din învățământul superior**, adoptată la nivel național. La 11 ani de la adoptarea LEN, această metodologie încă nu a fost creată. Această metodologie, cu respectarea principiului autonomiei universitare, poate oferi **linii directe atât privind consecințele și măsurile asociate rezultatelor evaluării activității cadrelor didactice**, cât și privind **oferta de formare continuă pe care universitățile o pun la dispoziția cadrelor didactice și periodicitatea** formării.

Două concepte cu care lucrează învățământul superior și care sunt menționate expres drept necesare în contextul implementării programelor de studii comune (joint programmes), în vederea creării unei calificări europene comune (European common degree) **sunt rezultatele învățării și recunoașterea învățării anterioare. Alarmant, ambele sunt încă neimplementate la nivelul mediului universitar românesc.** Din perspectiva rezultatelor învățării, concomitent cu elaborarea și adoptarea ghidului privind scrierea rezultatelor învățării, care este în lucru la nivelul Autorității Naționale pentru Calificări, este necesar **ca începând cu 2023 să nu se mai facă niciun rabat în privința lipsei utilizării/utilizării corecte a rezultatelor învățării în (de)scrierea programelor de studii.** De asemenea, astfel cum vom arăta și într-o analiză ulterioară, deși cadrul legislativ primar permite, la momentul de față **recunoașterea învățării anterioare** (nonformale și informale) nu este recunoscută, un motiv putând fi **lipsa unor norme metodologice de îndrumare** din partea Ministerului Educației. Tocmai de aceea, conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011, ministerul ar trebui să elaboreze **Metodologia-cadru de recunoaștere** în învățământul superior a rezultatelor învățării dobândite în contexte nonformale și informale.

În aceeași ordine de idei, strategia europeană privind universitățile cheamă la **sprijinirea studenților ca actori ai schimbării în comunitate**, cu impact pozitiv asupra societății din jurul lor. Pe lângă diferitele mecanisme care sunt sau pot fi puse la dispoziție, un instrument este

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

recunoașterea voluntariatului prin credite de studii, astfel cum menționează și Legea educației naționale. Deși **tendința din ultimii ani este pozitivă, majoritatea** universităților încă **nu au adoptat** astfel de mecanisme de recunoaștere.

Soluția prezentată pentru nepotrivirea competențelor deținute de absolvenți cu nevoile pieței muncii (skills mismatch) este implementarea **microcertificărilor**. **Achiesând la poziția ESU**, am transmis Comisiei Europene, în etapa de consultare publică, [Poziția ANOSR privind microcertificările](#). Pe lângă chestiunile ce trebuie clarificate, mai ales la nivel național, amintim problemele majore evidențiate în Rapoartele Specifice de Țară în acest domeniu și faptul că **microcertificările nu vor fi un panaceu** pentru combaterea nepotrivirii competențelor. O **precondiție ar fi asigurarea reală a flexibilității** pentru programele de studii „clasice”, inclusiv prin **creșterea numărului de discipline opționale** și posibilitatea **parcurgerii și recunoașterii de cursuri de la alte facultăți, respectiv alte universități acreditate**.

Mai multe **tendințe europene privind inovația și angajabilitatea** trebuie replicate la nivel național. Prin diferite mijloace financiare, de exemplu prin finanțare pentru dezvoltare instituțională sau finanțare pentru situații speciale, universitățile pot fi sprijinite pentru a implementa cadrul de evaluare **HEInnovate** și a elabora strategii în consecință. De asemenea, propunerea de urmărire a parcursului absolvenților (**graduate tracking**), decisă ca implementare prin **corelarea registrelor din învățământul superior cu REVISAL, se lasă așteptată**. Nu în ultimul rând, inițiativele europene menționează importanța **stagiilor de practică** pentru pregătirea studenților. În acest caz, deși cadrul național este suficient pentru o implementare adecvată, **evaluarea calității acestora la nivel universitar este neuniformă și puțin integrată în mecanismele de asigurare internă a calității**, rezultând **în stagii de practică de proastă calitate** pentru pregătirea academică a studentului.

- **Viitorul incluziv al sistemului de învățământ superior.**

Un sistem de învățământ inechitabil nu doar că determină numeroase **probleme sociale și economice pentru cei lăsați în urmă**, cu impact asupra **calității vieții**, dar creează o replică scalată la nivel statal, pierzând o bună parte din potențial. Analizele și pozițiile ANOSR pe subiect sunt mai mult decât edificatoare în acest sens. Chiar dacă nu la fel de ambițioase și directe precum asumările din cadrul SEIS, **angajamentele de echitate din inițiativele europene sunt transversale**.

Nu vom relua în acest context **propunerile specifice** ale ANOSR din domenii asociate, în mod tradițional, cu dimensiunea socială a educației: bursele, serviciile studentești auxiliare (cămine, cantine, consiliere), mecanisme de reducere a abandonului și locurile bugetate. Angajamentele europene presupun un **cadru strategic care să demonstreze faptul că incluziunea este urmărită real, prin ținte, măsuri și mecanisme de monitorizare**. Tocmai de aceea, în acord

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council of
Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 anosr.ro

 anosr

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

cu Principiile și Liniile Directoare privind Dimensiunea Socială, solicităm elaborarea unui **plan de acțiune național privind dimensiunea socială în învățământul superior** (desigur, care să fie și implementat și monitorizat, căci o strategie/un plan de acțiune cu soarta strategiilor din perioada 2015-2020 este inutil/ă).

În același timp, solicităm Ministerului Educației să stabilească, în marja **fondurilor competitive pentru incluziune**, prevăzute de Legea educației naționale nr. 1/2011, **un program competitiv prin care universitățile sunt finanțate pentru implementarea unei strategii locale de creștere a incluziunii**, adoptate de acestea și depuse la minister.

Concomitent, nu doar în cele două inițiative europene la care facem referire, ci și în cadrul altor proiecte (de exemplu Planul Național de Redresare și Reziliență), fără să mai vorbim de legislația națională și convențiile internaționale, se face referire la **accesul studenților cu dizabilități** în învățământul superior. Din nefericire, este atât documentat, cât și de notorietate **gradul redus de accesibilizare pentru acești studenți**. Tocmai din acest motiv, **vom propune Ministerului Educației adoptarea unui ordin de ministru care să reglementeze organizarea și funcționarea serviciilor universitare** dedicate studenților cu dizabilități, precum și să detalieze drepturile acestora.

În cele din urmă, considerăm că ar trebui acordat un interes mai mare **problemelor de gen din instituțiile de învățământ superior**. Subiectul a fost abordat și în inițiative, însă într-un mod mai degrabă generic. O serie de asumări concrete și de obiective cuantificabile ar putea genera cu adevărat schimbări relevante în întregul sistem. **Corelativ** atât acestui domeniu, cât și celui privind valorile în cadrul mediului universitar se află promovarea și întărirea mecanismelor de **reclamare și sancționare a cazurilor de hărțuire în universități**, axate în special asupra femeilor, cât și **serviciile de protecție și sprijin** pentru victimele acestor infracțiuni.

Concluzii

Comisia Europeană menționează în propunerile sale că „*Avem datoria față de tineri să asigurăm șansa dobândirii de abilități și competențe excelente și relevante*”. Este doar unul dintre mesajele-cheie pe care le transmit instituțiile europene în privința politicilor pentru noua generație. **Oferirea spațiului și a contextului în care tinerii pot contribui** la atingerea acestor angajamente este esențial. În situații recente, precum cazul Mecanismului de Redresare și Reziliență, datoria pare să se fi prescris rapid în multe țări europene.

Inițiativele europene în materia învățământului superior **prefăteză o transformare structurală care să ducă mai departe rezultatele obținute prin Procesul Bologna și să acționeze alături de SEIS**. Deși ele presupun coordonare și efort, voința politică ar fi suficientă

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223

pentru punerea lor în practică în mod facil. Deși cu mai multe **îmbunătățiri necesare**, menționate mai sus, **planurile Uniunii în sfera învățământului superior sunt ambițioase** atât în privința obiectivelor, cât și în privința termenelor.

Însă pe lângă acțiunile comisiei, **Spațiul European al Educației nu poate fi construit fără angajament real național**. Tocmai pentru acest motiv, ANOSR a realizat o **listă de măsuri** care, prin urmărirea implementării lor, pot fi folosite pentru a observa **gradul în care învățământul superior românesc devine cu adevărat mai conectat** la spațiul european și tendințele sale. Ele vor presupune, desigur, atât **o finanțare adecvată, cât și schimbarea unor paradigme din modul de alocare a finanțării** pentru a atinge eficient obiectivele propuse.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

The European Council
of Doctoral Candidates
and Junior Researchers

 [anosr.ro](https://www.facebook.com/anosr.ro)

 [anosr](https://www.linkedin.com/company/anosr)

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei, nr. 61
Camera 12-13, sector 1,
București, 010223